

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет початкового навчання

СТУДЕНТСЬКІ ІНІЦІАТИВИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

**МАТЕРІАЛИ
V НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ**

(4 травня 2024 р., м. Харків)

**Харків
2024**

10. **Хижняк Каміла** (наук. кер. – к. пед. н., доц. О. М. Масюк)
 Прийоми мотивації навчальної діяльності учнів на уроках математики в початковій школі..... 43
11. **Ходанкова Єлізавета** (наук. кер. – к. пед. н., доц. О. М. Масюк)
 Розвиток математичних здібностей у молодших школярів..... 44
12. **Юркевич Олена** (наук. кер. – к. пед. н., доц. Л. П. Старікова)
 Г. С. Сковорода про виховання любові до природи у молодших школярів..... 45
13. **Ярмончик Валерія** (наук. кер. – к. пед. н., доц. Л. І. Титаренко)
 Організація диференційованого навчання на уроках математики..... 46

Секція 3. Актуальні питання філологічної освіти

1. **Бакуліна Валерія** (наук. кер. – викл. Г. В. Левандовська)
 Розвиток креативного мислення на уроках читання в початковій школі 47
2. **Брусенцева Альбіна** (наук. кер. – к. пед. н. К. С. Гнатовська)
 Роль сім'ї у процесі мовленнєвого розвитку дитини..... 48
3. **Будкова Софія** (наук. кер. – к. філ. н., доц. І. О. Купіна)
 Формування національно-патріотичного виховання в дітей молодшого шкільного віку на уроках з української мови..... 49
4. **Голик Анна** (наук. кер. – к. пед. н. К. С. Гнатовська)
 Розвиток навичок ефективного спілкування в молодших школярів..... 50
5. **Єрмакова Софія** (наук. кер. – викл. Г. В. Левандовська)
 Формування в першокласників позитивних мотивів до читання на уроках роботи з дитячою книжкою..... 51
6. **Іщенко Каміла** (наук. кер. – д. пед. н., проф. Л. П. Ткаченко)
 Українська абетка: від джерел до сьогодення..... 52
7. **Карабська Анна** (наук. кер. – к. пед. н., доц. А. А. Ємець)
 Творчість зарубіжних письменників у сучасних підручниках з літературного читання..... 53
8. **Куракіна Владислава** (наук. кер. – к. пед. н., доц. О. М. Коваленко)
 Шляхи збагачення словникового запасу першокласників на уроках навчання грамоти..... 54

Шляхи збагачення словникового запасу першокласників на уроках навчання грамоти

Куракіна Владислава

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О. М. Коваленко

Збагачення й активізація словникового запасу першокласників є одним з провідних завдань уроків навчання грамоти, оскільки слово - це основна одиниця мовлення, що є предметом розгляду у фонетиці, лексиці, граматиці. На уроках навчання грамоти в учнів формуються уміння здійснювати звуковий і звуко-буквений аналіз слів, розвиваються навички зв'язного мовлення, що ґрунтуються на умінні змінювати слова і вживати їх у різних граматичних конструкціях. Окрім цього навчання грамоти - це період опанування учнями механізму читання і письма, суттєвим чинником якого є розуміння смислу. Тому вчителю початкової школи надзвичайно важливо володіти ефективними прийомами словникової роботи і створювати умови для систематичного збагачення мовлення дітей новою лексику.

Проблемі пошуку ефективних шляхів збагачення словникового запасу учнів початкової школи присвячено роботи багатьох дослідників: М. Вашуленка, З. Гирич, К. Дідух, А. Каніщенко, Т. Лановик, Т. Левченко, Г. Підлісної, О. Полєвікової, К. Пономарьової, Н. Чепелюк та інших.

На думку науковців, основними джерелами поповнення словникового запасу першокласників є спілкування з дорослими й однолітками, засоби масової комунікації, література, навчальна та інші види діяльності дітей. На уроках навчання грамоти першокласники передусім оволодівають загальнонавчальними уміннями і навичками, знайомляться зі шкільним приладдям, а отже завоюють відповідну лексику. Ілюстративний матеріал, уміщений у букварі, дозволяє уточнити й активізувати в мовленні дітей нові слова.

Особливу роль в оволодінні лексичним багатством рідної мови відіграє художня література. Пропонуючи першокласникам для слухання художні твори, учитель має заздалегідь визначити місце словникової роботи. Незрозумілі дітям слова можна пояснювати під час вступної бесіди або після читання твору. Важливо привертати увагу учнів до влучних слів і виразів, використаних автором у художньому творі. Це дозволить забезпечити краще усвідомлення дітьми змісту і збагатить їхню емоційну сферу. Повноцінно сприймаючи прекрасне через поетичне, образне слово, у дітей поступово формуватиметься здатність добирати поетичні вирази для передачі словами побаченого, пережитого, успішно розвиватиметься зв'язне мовлення.

Найбільш продуктивними прийомами пояснення лексичного значення слів є показ реального предмета або картинки; добір синоніма чи антоніма; тлумачення за допомогою словника; введення слова в контекст тощо.

Таким чином, збагачуючи словниковий запас учнів на уроках навчання грамоти, необхідно створювати передумови для його активізації, забезпечувати можливість користуватися лексичним багатством рідної мови в різних мовленнєвих ситуаціях.